

Johannes Calvin

Het ware geloof bestaat uit doding en levendmaking

1. Ofschoon wij reeds in zeker opzicht geleerd hebben, hoe het geloof Christus bezit en wij door het geloof zijn goederen genieten, zou dit toch nog duister zijn, indien er niet aan toegevoegd werd een uitlegging van de werkingen, die we gevoelen. Niet ten onrechte wordt de hoofdinhoud van het evangelie gesteld in boetvaardigheid en vergeving van de zonden. Wanneer men dus die twee hoofdstukken zou weglaten, zou iedere verhandeling over het geloof nuchter en verminkt zijn en daarom nagenoeg zonder nut. Daar nu Christus ons beide dingen schenkt en wij beide door het geloof verkrijgen, namelijk de vernieuwing des levens en de genadige verzoening, eist de manier en de orde van het onderricht, dat ik over beide op deze plaats aanvang te handelen. En het meest voor de hand zal voor ons liggen de overgang van het geloof naar de boetvaardigheid; want wanneer we dit hoofdstuk goed kennen, zal des te beter blijken, hoe de mens alleen door het geloof en uit louter genade gerechtvaardigd wordt en toch van de genadige toerekening van de gerechtigheid de daadwerkelijke heiligheid des levens (om haar zo te noemen) niet, gescheiden wordt. Dat echter de boetvaardigheid niet alleen terstond volgt op het geloof, maar ook daaruit geboren wordt, moet buiten geschil zijn. Want daar de genade en de vergeving door de prediking van het evangelie daarom wordt aangeboden, omdat de zondaar, bevrijd van de tirannie van Satan, het juk van de zonde en de ellendige dienstbaarheid van de misdrijven, tot het Koninkrijk Gods overga, kan voorzeker niemand de genade des evangelies aanvaarden, zonder dat hij van de dwalingen van zijn vroeger leven zich begeeft op de rechte weg, en al zijn ijver aanwendt tot de overdenking van de boetvaardigheid. Zij echter, die menen, dat de boetvaardigheid veeleer aan het geloof voorafgaat dan daaruit voortkomt, of daardoor voortgebracht wordt gelijk de vrucht door de boom, hebben haar kracht nooit gekend en laten zich door een al te licht bewijs tot dit gevoelen brengen.

2. Christus, zeggen zij, en Johannes vermanen in hun prediking het volk eerst tot boetvaardigheid; daarna voegen zij er aan toe, dat het Koninkrijk der hemelen nabij gekomen is (Matth. 3:2) (Matth. 4:17). Een dergelijke predikopdracht krijgen de apostelen; een dergelijke orde heeft Paulus gevolgd, gelijk Lucas verhaalt (Hand. 20:21). Maar terwijl ze met bijgelovigheid blijven hangen aan de samenhang der lettergrepen, bemerken ze niet, in welke zin die woorden onderling samenhangen. Want wanneer de Heere Christus en Johannes op deze wijze prediken: Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen, nemen ze dan niet de oorzaak om boetvaardig te zijn, juist

uit de genade en de belofte der zaligheid? Hun woorden hebben dus dezelfde kracht alsof ze zeiden: aangezien het Koninkrijk der hemelen nabij gekomen is, daarom bekeert u. Want wanneer Mattheüs (Matth. 3:2) verteld heeft, dat Johannes zo gepredikt heeft, leert hij, dat in hem de profetie van Jesaja vervuld is aangaande de stem die in de woestijn roept: "Bereidt de weg des Heeren, maakt de paden onzes Godes recht" (Jes. 40:3). Maar bij de profeet krijgt die stem het bevel te beginnen met vertroosting en blijde boodschap. Maar wanneer wij zeggen, dat de oorsprong der boetvaardigheid in het geloof ligt, dromen wij toch niet van een tijdsruimte, in welke het geloof bezig is haar te baren, maar wij willen alleen aantonen, dat de mens zich niet met ernst op de boetvaardigheid kan toeleegen, tenzij hij weet, dat hij God toebehoort. En niemand is waarlijk overtuigd God toe te behoren, dan alleen hij, die eerst zijn genade heeft aangegrepen. Maar dit zal in de voortgang duidelijker uiteengezet worden. Dit bedriegt hen wellicht, dat velen door de angst der consciëntie eerder bedwongen of tot gehoorzaamheid gevormd worden dan ze de kennis der genade ontvangen hebben of er zelfs maar een proef van gehad hebben. En dit is de begin vrees, welke sommigen onder de deugden rekenen, omdat zij zien, dat ze de ware en rechte gehoorzaamheid nabij komt. Maar het gaat er hier niet over, op hoe verschillende wijzen Christus ons tot zich trekt, of voorbereidt tot de oefening der vroomheid. Ik zeg slechts, dat er geen oprechtheid kan gevonden worden, waar die Geest niet heerst, die Hij ontvangen heeft om Hem aan zijn leden mede te delen. Vervolgens, naar het woord van de psalm (Ps. 130:4): "Bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt", zal niemand ooit God met eerbied vrezen, dan wie vertrouwt, dat Hij hem genadig is; niemand zal zich gaarne aangorden tot de onderhouding der wet, dan wie overtuigd is, dat zijn gehoorzaamheid Hem behaagt; welke goedertierenheid in het vergeven en verdragen der zonden een teken is van zijn Vaderlijke gunst. Dat bewijst ook de aansporing van Hosea (Hos. 6:1): "Komt, laat ons wederkeren tot de Heere, want Hij heeft weggerukt en Hij zal ons genezen; Hij heeft geslagen en Hij zal ons verzorgen"; want de hoop op vergeving wordt als een prikkel toegevoegd, opdat ze in hun zonden niet ongevoelig zouden worden. Elke schijn van redelijkheid mist de dwaasheid van hen, die, om met de boetvaardigheid te beginnen, hun nieuwelingen bepaalde dagen voorschrijven, gedurende welke zij zich in de boetvaardigheid moeten oefenen; en hen na verloop van die dagen tot de gemeenschap van de evangelische genade toelaten. Ik spreek hier van de meesten der Wederdopers, voornamelijk van hen, die er zich wonderlijk in verheugen voor geestelijken gehouden te worden, en van hun metgezellen, de Jezuïeten, en dergelijk uitvaagsel. Zulke vruchten brengt die geest der duizeling voort, dat hij de boetvaardigheid, die door een Christenmens over zijn ganse leven moet uitgestrekt worden, insluit binnen de grenzen van weinige daagjes.

3. Verder hebben over de boetvaardigheid sommige geleerde mannen, ook lang voor deze tijd, terwijl ze naar de regel der Schrift eenvoudig en oprecht wilden spreken, gezegd, dat ze bestaat in twee stukken, namelijk in de doding en de levendmaking. Onder doding verstaan ze de smart en de angst der ziel, die voortkomt uit de kennis der zonde en het gevoel van Gods oordeel. Want wanneer iemand tot de ware kennis der zonde gebracht is, dan begint hij waarlijk de zonde te haten en te verfoeien, dan

mishaagt hij zichzelf van harte, erkent, dat hij ellendig en verloren is en wenst, dat hij een ander mens moge zijn. Wanneer hij daarenboven aangeraakt is door enig gevoel van Gods oordeel (want het een volgt terstond uit het ander), dan ligt hij verslagen en terneder geworpen, hij siddert vernederd en terneergeslagen, hij geeft de moed op en wanhoopt. Dit is het eerste stuk der boetvaardigheid, hetwelk zij gemeenlijk verbrijzeling noemden. Onder levendmaking verstaan zij de vertroosting, die uit het geloof geboren wordt; wanneer namelijk de mens, door het bewustzijn der zonde terneder geworpen en door de vrees voor God verslagen, later, ziende op de barmhartigheid, genade en zaligheid, die is door Christus, zich opricht, herademt, weer moed vat, en als het ware uit de dood tot het leven weerkeert. En die woorden drukken, wanneer slechts de juiste uitlegging vaststaat, de kracht der boetvaardigheid voldoende en naar behoren uit; maar dat ze onder de levendmaking verstaan de blijdschap, die het gemoed ontvangt, wanneer het na de beroering en de vrees tot kalmte gekomen is, daarin ben ik het niet met hen eens; immers zij duidt veeleer aan de begeerte om heilig en vroom te leven, welke ontstaat uit de wedergeboorte; alsof men zeide, dat mens zichzelf sterft, opdat hij Gode beginne te leven.

4. Anderen hebben, omdat ze zagen, dat dit woord in de Schrift in verschillende betekenis genomen wordt, twee vormen van boetvaardigheid gesteld, en om die door een kenmerk te onderscheiden, hebben ze de ene genoemd de boetvaardigheid der wet, waardoor de zondaar gewond met het brandijver der zonde en verbrijzeld door de schrik van Gods toorn, in die beroering verstrikt blijft hangen, en zich daaruit niet kan ontwarren; de andere noemden ze de boetvaardigheid van het evangelie, waardoor de zondaar, wel ernstig bij zichzelf verslagen, toch hoger opklimt en Christus als een medicijn voor zijn wonde, een troost in zijn angst en een haven voor zijn ellende aangrijpt. Zij nemen als voorbeelden van de boetvaardigheid der wet Kain, Saul en Judas (Gen. 4:13) (1 Sam. 15:20) (Matth. 27:4), mannen van wie de Schrift, wanneer ze hun boetvaardigheid ons verhaalt, deze opvatting heeft, dat ze, na de zwaarte van hun zonde te hebben leren kennen, Gods toorn vreesden, maar daar ze God slechts dachten als een wreker en rechter, in dat gevoelen bezweken zijn. Dus was hun boetvaardigheid niets anders dan een soort van voorhof der hel, hetwelk ze reeds in dit leven binnentraden en zo aanvingen door het gelaat van de vertoornde majesteit Gods straf te lijden. De boetvaardigheid van het evangelie zien wij in allen, die door de prikkel der zonde bij zichzelf gewond, en door het vertrouwen op Gods barmhartigheid opgericht en opgeleefd, tot de Heere bekeerd zijn. Hizkia verschrikte toen hij de tijding des doods ontving; maar wenend heeft hij gebeden en ziende op Gods goedheid het vertrouwen herwonnen (2 Kon. 20:2). De Ninevieten werden ontroerd door de vreselijke aanzegging van hun ondergang; maar in zak en as hebben zij gebeden, hopen, dat de Heere kon worden omgekeerd en afgekeerd van de hittigheid zijns toorns (Jona 3:5). David beleed, dat hij in het tellen van het volk al te zeer gezondigd had; maar hij voegde er aan toe: "Here, neem de ongerechtigheid van uw dienstknecht weg" (2 Sam. 24:10). Hij heeft het misdrijf van zijn overspel, toen Nathan hem bestrafte, erkend, en zich voor Gods aangezicht ter aarde geworpen; maar tegelijkertijd heeft hij vergeving verwacht (2 Sam. 12:13,16). Zodanig was de boetvaardigheid van hen, die op de prediking van Petrus

verslagen werden van hart, maar vertrouwend op Gods goedheid hebben ze gezegd: "Wat zullen wij doen, mannen broeders?" (Hand. 2:37). Zo was ook de boetvaardigheid van Petrus zelf, die wel bitter geweend heeft, maar niet ophield te hopen (Matth. 26:75) (Luc. 22:62).

5. Hoewel dit alles waar is, moet toch het woord boetvaardigheid (voor zover ik uit de Schrift kan nagaan) anders verstaan worden. Want dat ze het geloof samenvatten onder de boetvaardigheid, strijdt met wat Paulus in de Handelingen (Hand. 20:21) zegt, dat hij de Joden en heidenen betuigt heeft boetvaardigheid tot God en geloof in Jezus Christus. Daar somt hij boetvaardigheid en geloof als twee verschillende zaken op. Wat dan? Kan de ware boetvaardigheid bestaan zonder het geloof? Geenszins. Maar, ook al kunnen ze niet gescheiden worden, zo moeten ze toch worden onderscheiden. Evenals het geloof niet is zonder de hoop, en toch het geloof en de hoop verschillende dingen zijn, zo willen ook de boetvaardigheid en het geloof, ofschoon ze door een voortdurende band onderling samenhangen, toch meer samengevoegd dan met elkander vermengd worden. Voorwaar, het ontgaat mij ook niet, dat onder het woord boetvaardigheid de gehele bekering tot God begrepen wordt, waarvan het geloof niet het laatste deel is; maar in welke zin, zal zeer gemakkelijk blijken, wanneer de kracht en de aard der boetvaardigheid verklaard zal zijn. Het woord boetvaardigheid is in het Hebreeuws afgeleid van bekering of terugkeer, in het Grieks van de verandering van de geest en de raad; en de zaak zelf beantwoordt niet kwaad aan beide afleidingen, waarvan de hoofdsom is, dat wij, ons afkerend van onszelf, ons wenden tot God, en de oude geest afgelegd hebbende, een nieuwe aandoen. Daarom kan vrij juist, althans naar mijn oordeel, van de boetvaardigheid deze bepaling gegeven worden, dat ze is een ware bekering van ons leven tot God, die voortkomt uit een oprechte en ernstige vreeze Gods, en die bestaat in de doding van ons vlees en de oude mens en in de levendmaking des geestes. In die zin moeten genomen worden alle predikingen, waardoor eertijds de profeten of later de apostelen hun tijdgenoten tot boetvaardigheid vermaanden. Want naar dit ene streefden zij, dat de mensen, ontsteld door hun zonden, en getroffen door de vrees voor het oordeel Gods, voor Hem, tegen wie zij gezondigd hadden, zouden neder vallen en zich verootmoedigen, en door ware bekering zich weer zouden begeven op zijn rechte weg. Daarom worden bij hen met dezelfde betekenis deze woorden door elkander gebruikt: zich bekeren of terugkeren tot de Heere, tot inkeer komen en boetvaardigheid betonen. Daarom zegt ook de gewijde geschiedenis, dat boetvaardigheid betoond wordt tot God, wanneer mensen, die met terzijdestelling van God, in hun begeerten ongebonden leefden, zijn Woord beginnen te gehoorzamen en zich stellen onder hun leidsman om te gaan, waarheen Hij hen roept. En Johannes en Paulus spraken ook van vruchten voortbrengen der boetvaardigheid waardig (Luc. 3:8) (Rom. 6:4) in de betekenis van een leven leiden, dat zulk een bekering in al zijn handelingen toont en betuigt.

Uit : Institutie van Joh. Calwijn, boek 3. hfst. 3